

Hembiträden på Hovdala 1938-1944

* **Signe Persson**, född 1919 (f Olofsson) 10/3 1938- mars 1942.

* **Edla Kvist** (f Persson) 1 januari 1944 – 1 mars 1945. (Den sista tiden tjänstgjorde Edla på Asparagus i Vä dit familjen Ohlsson flyttade på hösten 1944.)

Bakgrund

Den siste arrendatorn på Hovdala var Sven Ohlsson med hustru Anna.

Sven Ohlsson övertog arrendet på Hovdala 1930. Han gifte sig med Anna (född Nyström, Björkeberga) 1934.

Deras barn:

Ingvar, född 1935	lantbrukare på Gamlegård, Österslöv
Göran, född 1936	lärare, bosatt på Ängholmen, Ulrika, Linköping
Bengt, född 1938	ingenjör, bosatt i Bara
Karin, född 1940	textillärare, bosatt i Åkersberga
Gertrude, född 1941	bankman, bosatt på Hammarö, Karlstad
Sven-Erik, född 1944	fältflygare, flyglärare, bosatt i Margretetorp, Ängelholm

Anteckningar från samtal 26/2 2009 med Signe Persson och 9/5 på Hovdala med Signe Persson och Edla Kvist

Signe berättar:

När Signe skulle söka jobb fanns det två arbeten som hembiträde lediga. Det ena var i Ballingslöv och det andra var på Hovdala. Hon var först i Ballingslöv, där en yngre dam tog emot. Signe kände direkt att det inte var rätt ställe för henne.

Signe och hennes far cyklade till Hovdala 21/2 1938. Den dagen var det 26 grader varmt (?). Hennes far rådde henne att ta arbetet på Hovdala, han hade jobbat på Nyboholms gård i Önnestad och visste vem Sven Ohlsson var.

Månadslönen var 20 kr i början, men när hon slutade hade den höjts till 40 kr.

En olyckshändelse som verkligen etsat sig fast i Signes minne var när Bengts pekfingertopp klämdes i dörren in till matrummet på nedre våningen. Ohlsson, Signe och Bengt åkte in till lasarettet. Signe fick sitta med honom i väntrummet i flera timmar utan att något hände, tills Ohlsson kom tillbaka och läxade upp sjuksköterskorna så att Bengt blev omsedd och fick sitta med fingret i kloraminlösning.

Vid träffen ville Signe kolla hur Bengts finger såg ut. Bengt själv har inget minne av händelsen.

Signe var så förtjust i gårdens hund som hette Tony. Den följde henne var hon än gick. En gång när hon skulle åka tåget hem från Tormestorps station hade hunden följt med henne hela vägen. Signe blev så bekymrad, men hon sa till stinsen att hunden tillhörde Hovdala.

En gång tog fru Ohlsson barnen med sig i barnvagnen och skulle gå och besöka en släkting. Signe passade på att städa i skafferiet på undervåningen. Då hör hon ett förfärligt brak från ovanvåningen och rusar upp dit. Då hade hela stukaturen (som var större än den som finns där idag) och taklampan rasat ner och det var vit rök överallt.

Fru Ohlsson hade bjudit in fru Ekholm på kaffe en dag. Även Signe var med. Då började det "döna" i spisen och lågor slog ut. Fru Ekholm var snabb i handling och sprang in till sig, hämtade en hink vatten, rusade upp på vinden och hällde vattnet i en lucka i skorstensstocken. Så var faran över, men det kunde ha slutat riktigt illa med en sotbrand i skorstenen. Det var inte enda gången som det var skorstensbrand i den skorstenen.

En gång gav sig en kalkontocke på Bengt. (Bengt inflikade att han nog var en retsticka.) Kalkonen fick ner Bengt på rygg och började hacka. Då tog Hertha (som stod och sorterade potatis i ladan) en trädgren och motade bort den. Fru Ohlsson låg på BB och herr Ohlsson var och hälsade på henne när det hände. När Ohlsson fick höra vad som hade hänt blev kalkonen slaktad direkt och åts till middag den dag fru Ohlsson kom hem från BB.

Signe var rädd för tocken när den ibland stod utanför utedasset. Ibland brukade hon ta sig ut bakvägen och hasa ner för slänten och sen upp igen. Signe tycker fortfarande inte om kalkoner.

Det fanns inga räcken vid vallgraven över bron. Ingvar trillade ner en gång.

En gång sent på hösten när Signe diskade mjölkakannor på gården kom fröknarna Ehrenborg förbi och sa till henne att hon fick se till Ingvar och Göran lite bättre för de plaskade i dammen och var gyttjiga.

Ohlssons åkte iväg en fredagkväll och skulle vara borta till söndagen. Signe fick hjälp av en ung flicka att passa de tre pojkarna. På lördagkvällen skulle Signe bada de två äldsta barnen. Hon satte Bengt på en filt på golvet och bad flickan se till honom. Plötsligt hörde Signe hur Bengt gallskrek. Signe rusade dit och såg att Bengt var röd på benen. Hon frågade flickan vad som hänt, men hon svarade bara "jag vet inte, jag vet inte, kanske har han fått myror på sig utomhus". Drängen Anton (?) satt och åt, men han hade inte heller sett något.

När Signe hade badat pojkarna, märkte hon att flickan hade försvunnit från huset. Signe fick gå med Bengt i famnen hela natten, han grät oavbrutet och hade svårt att stödja på ena benet. Signe misstänkte att flickan trampat Bengt över benen. När herr och fru Ohlsson kom hem, berättade Signe vad som hänt. De åkte till lasarettet med Bengt, där det konstaterades att benet var brutet men att det skulle läker bra och fort på ett så litet barn som inte kunde gå ännu.

Signe var ledig på söndagar. Hon skulle vara tillbaka en söndagskväll men blev försenad. När hon kom på måndagsmorgonen stod fru Ohlsson och väntade på henne. Hunden Tony hade fått besvär med ögonen och eftersom Ohlsson var inkallad fick Signe ta Tony i en låda på cykeln och cykla till Hässleholm. Hon hade bara fått ett vanligt "streck" med sig i stället för koppel och hon skämdes så när hon fick gå en bit i Hässleholm för att komma till veterinären. Hunden fick en spruta och sen cyklade hon hem igen.

En vinterdag när det var 12 grader kallt behövde Signe uppsöka tandläkare. Hon hade fått en förfärlig tandvärk. Det var förbjudet att köra bil på grund av kriget, så det enda sättet att komma dit var att cykla. Hon fick låna Ohlssons bilhandskar och fru Ohlsson band en stor halsduk om huvudet på Signe och så cyklade Signe iväg till tandläkaren i Hässleholm.

Hos Ehrenborgs arbetade Agnes Lind (gammal bekant till Signe). Hon hade bl a till uppgift att laga mat till kusken, som var något slags allt i allo. Till familjen lagade systrarna E mat. Agnes drog en gång med sig Signe till ett "läsemöte" hos pingstvännen i trakten. "Men dit gick jag aldrig mer."

Agnes Lind blev efter en tid plötsligt avskedad av gamla fru E (Charlotte) men Signe fick aldrig någon förklaring.

En snickare, **Nils Stjärnkvist (frun hette Olga)** som flyttat från Hammarmöllan till Brönnestad kom då och då och hjälpte till med snickeriarbete. Han såg rolig ut på grund av sin långa hals och pojkarna på gården sa att han var en korsning mellan en struts och en hackelsemaskin.

Änkefru Ekholm hyrde den andra lägenheten i Stenhuset och hon tyckte att fröknarna Ehrenborg var väldigt fina. Änkefru Ekholm var själv en mycket fin dam.

Kommentar: När P2 tog över Hovdala flyttade fru Ekholm till Nösådal och bodde i en lägenhet på Gösta Ehrenborgs gård.

Signe var med Amalia Tullsson (från Oberöd) hos bröderna Kvist i Lörup, när det kom en resande predikant dit. Hon tror att han var från BV. Amalia hade hjälpt till med slakten på dagen och bad att få ta med sig en bit blodkorv till sin man Oskar, som också skulle komma dit. Det var hans favoriträtt och Amalia bar blodkorven med sig, men Oskar kom inte, så hon fick bära den tillbaka.

Signe har aldrig sett spöken på Hovdala utom en gång (nästan). Olssons hade får och en särskild, ung fårvaktare. När denne en gång skulle iväg på en kurs kom det en tillfällig fårvaktare – en äldre, lång man. Signe var ute sen det blivit mörkt och fick se en vit skepnad, som såg spöklik ut. Men det visade sig att det var den tillfällige fåraherden som var ute i bara underkläderna och skulle tömma pottan.

När Signe ville sluta anställningen på Hovdala erbjöd fru Ohlsson henne en kurs på lanthushållsskolan i Höör, Åkersberg, om hon stannade kvar. Hon tackade nej, men det har hon ångrat hela livet.

Edla berättar:

När Edla kom till Hovdala för att söka platsen, hade fru Ohlsson tre barn omkring sig. På ett foto i rummet fanns ytterligare två barn och Edla frågade vilka de var. Jo, det var husets barn de också. Edla blev lite förskräckt och orolig hur hon skulle klara av fem barn och totalt 11 i hushållet (inkl några drängar), men det gick ju bra.

Hennes lön var 40 kr när hon började på Hovdala. När hon slutade på Asparagus 1945 hade lönen höjts till 100 kr.

Det fanns gott om blåbär. När Ingvar var med och plockade blåbär, blev han anfallen och stucken av getingar.

Edla berättade för fru Ohlsson att det fanns mycket blåbär i närheten av Edlas föräldrahem. Edla var fri fredag eftermiddagar efter kl 15 och fru Ohlsson bad henne plocka blåbär till Hovdala en fredag förmiddag. Fru Ohlsson blev förvånad över hur mycket blåbär Edla hade plockat.

På vinden hängdes tvätten och även rökta skinkor. Man skar en bit av skinkan efterhand som det behövdes.

Fru Ohlssons syster Ester Nyström från Sösdala var ofta på Hovdala. Edla kom ihåg att när hon satt och skalade äpplen, pratade hon för sig själv. Hon hade lärt sig att göra så – ”då känner man sig mindre ensam”.

När fru Ohlsson låg på BB kom Matilda Skog för att (som vanligt) hjälpa till med brödbaket. Edla fick fylla fru Ohlssons plats, men var mycket bekymrad för brödets kvalitet. Men det blev tydligen bra, trots hennes ovana vid den rollen.

Kommentar: Mathilda Reimers var dotter till Nils Reimers som var arrendator på Lörup nr 8. Mathilda bodde vid Broslätt och hade en affär där. Hon dog 8/11 1952 och var då skriven på Hovdala 1:1 och noterades som ogift kvinna i dödboken.

Mathildas dotter Edla Jemina g. Nilsson, hennes man Jakob och deras dotter Britt bodde i samma hus på Broslätt som Mathilda.

Se bilder i "Försvunna miljöer på Hovdalafältet", sid 54 och inte minst sid 49.

När Ohlssons dotter Karin fick höra att Edlas mor var död så sa Karin: ”Du låna min mamma”.

Edla hade kvar brev som hon fått av Göran och Karin efter det att hon slutade på Asparagus.

Brevet från Göran:

Asparagus den 10/3 1946

Kära lilla Edla

Hur står det till med Edla? Far har köpt en bil. Jag får åka i bilen.

Mor var bortbjuden i går, då fick hon åka i bilen.

Snön börjar smälta så det går knappt att åka skidor.

Jag går i tredje klassen i Vä skola. Vi är 18 stycken i min klass.

Vår lärarina hetter Blenda Cederkrans. Nu tackar jag för denna gången.

Hjärtliga gratulationer på födelsedagen från Göran

Brevet från Karin

Kära lilla Edla! Kan du komma hit till sommaren.

Jag hjälper mor att passa lillebror.

Hälsningar Karin

Edla fick ett fint betyg av fru Ohlsson när hon slutade:

(avskrift)

*Fröken Edla Persson som varit i min tjänst som hembiträde från den 1 jan. 1944
Till den 1 mars 1945 o slutar nu på egen begäran sin anställning. Fröken Persson
Är kunnig i matlagning, bak, tvätt och alla husliga sysslor. Fröken Persson är ärlig,
rask, villig, snäll och har alltid varit vänlig och artig är fullkomligt pålitlig, hon har
också ett gott handlag med barn små såväl som stora varför jag kan henne rekommendera
till det allra bästa.*

Asparagus den 1 mars 1945

Anna Ohlsson

Ingegerd berättar:

En gång när hästekipaget med hästen Stradella skulle köra över vallgraven stod Ohlssons motorcykel med motorn påslagen inne i valvet. Stradella blev så rädd att hela ekipaget körde ner i vallgraven. Ingegerds morfar, Herman Karlsson, körde ekipaget.

Ryktaren på Broslätt, John Svensson, hade varit i Amerika. Han pratade engelska med hästarna!

Ingegerd fick en chokladask av överste Gerber en gång. Chokladasken var tom! Han ville bara att hon skulle få den vackra asken.

Bengt berättar:

En höst tyckte far att det skulle ordnas en Mårtensfest. Far slaktade en gås. Eftersom den var så svår att plocka, misstänkte mor att det var "gåspappan" (gåskarlen). Då kom far med idén att "vi tar och säljer den".

Samtidigt fick far och mor en inbjudan till Mårtensmiddag hos Wistrands i Hässleholm. Gåsen de fick vid middagen var så seg och det visade sig att det var deras egen sega gås som köpts av restaurangen.

Bengt fick ibland följa med sin far till Lunnahöja kvarn, där säden maldes svart under kriget. Det var hästen Sillen som drog lasset. Att få följa med far var spännande, då hade man honom för sig själv en stund.

Vid pennan 26/2: Åke Andersson

Vid pennan 9/5: Åke Andersson och Anne-Christine Ohlsson

Maria i Skogen

Maria bodde i en backstuga längs en skogsväg mellan Lörup och Brönnestad. Stugan låg uppe på höjderna, inte så långt från Biblioteksruinen. Om man i dag kör upp mot Biblioteksruinen, så svänger vägen till höger när man kommit upp på den högsta punkten. Efter ca 100 meter delar vägen sig. Där tar man till höger (i stället för vänster mot Bibl. ruinen.). En bit in på den här vägen, gick en mindre väg eller stig in till höger, in till ruinen efter stugan. Vägen/stigen finns inte där i dag.

Maria hade tre barn, som hon fostrade upp och hon hade också en ko på torpet. En son bodde kvar i Hovdala in på 1960-talet.

När Maria blev sjuk på gamla dagar, blev Ingegerds far, Bertil Carlsson, och en granne budade, för att hjälpa sonen, Gösta, att bära Maria genom skogen fram till bilväg. Det gick bara en mindre väg eller stig fram till stugan. Maria transporterades sedan vidare med bil till sjukhuset.

”Detta är sista gången jag får se den här skogen”, sa Maria, när de bar henne ner genom skogen till bilväg, för vidare färd till sjukhuset och så blev det också. Hon fick aldrig se ”sin” skog igen.

Sonen, Gösta, och hans fru vårdade och satte blommor vid torpruinerna i många år därefter.

Det finns bilder på Maria (Jönsson) i Skogen i boken ”Försvunna miljöer på Hovdalafältet sida 37, överst och nederst, samt sida 61 (Maria och hennes son Gösta).

Maria i Skogen var

Maria Jönsson född 18/4 1876 i Horröd, Brönnestad

Hennes föräldrar var

Jöns Svensson, Horröd Brönnestad död 20/11 1886 och

hans hustru Pernilla Månsdotter.

Maria hade flera syskon. Bl.a. en broder Gustaf, som Ingegerd väl minns.

Reimers:

1900

Arrendator Nils Reimers, Lörup nr 8

Hans hustru Elna

(1890 var Nils Reimers skriven i Östra Häglinge, Häglinge fs, som soldat och korpral.)

Alla barnen nedan var födda i Östra Häglinge

Mathilda f. 1873

Carl Johan f. 1874

Carl f. 1876

Annette f. 1877

Alma f. 1879

Utan namn f. 1881

Anton f. 1883

Annette f. 1884

Gustaf f. 1887

Dessutom var

Edla Jemina f. 1898 f. i Brönnestads fs med i förteckningen för familjen.

Edla var Mathildas "oäkta" barn.

Sveriges dödbok:

Mathilda Reimers f. 8/4 1873 i Häglinge, död 8/11, skriven på Hovdala nr 1:1, Brönnestads fs.

Ogift kvinna.

Edla Jemina g. Nilsson f. 3/1 1898 död 5/10 1987 och hennes man

Jakob Nilsson f. 20/12 1898 död 20/1 1987 samt deras dotter

Britt

bodde i samma hus, som Edlas mor Mathilda Reimers.

Mathilda hade affär där, som hon fick lägga ner p.g.a. konkurrens från två andra affärer i byn.

Om detta kan man läsa i boken om Försvunna miljöer på Hovdalafältet.

Kommentarer:

signes vän/föräldrar

Hanna och Lars Persson kallades "Lars Pers" och sonen Per kallades "Lars Pers Pelle". De kom från Hässleholm.

Familjen Lars Pers bodde i det torp, som Torsten Karlsson nu bebor. Torpet kallas omväxlande för "Hästhagatorpet", "Osttryckarhuset" och "Johanna Andersson huset".

Signe Persson gifte sig med sonen Per (Lars Pers Pelle).

Hanna och Lars Persson flyttade från Hästhagatorpet 1936 eller 1937. De flyttade då till Tormestorp.

Bilder på Hästhagatorpet: "Försvunna miljöer på Hovdalafältet" sida 63.

Efter deras flyttning kom Herta och Bertil Carlsson och dottern Ingegerd dit.

Familjen Carlsson (Bertil, Herta och Ingegerd och senare Ingegerds bröder Lennart och Jonny) bodde i Hästhagatorpet fram till 1945, då försvarsmakten tog över Hovdala.

Familjen flyttade då ner till arrendatorbostaden på Hovdala slott.

Hertas föräldrar hette Hilda och Herman Carlsson och de bodde i Posta-Nillas hus, som låg vid Boketorp. . **Bild: "Försvunna miljöer på Hovdalafältet" sida 55.**

Herta hade en syster som hette Ida.

Hertas far, Herman, spelade dragspel liksom Ingegerd har gjort.

Som närmaste granne bodde då Svante Nilsson, som året innan blivit änkeman med fem små barn. Nils (f. 1935) sex veckor gammal, Asta, Erik, Svea och Sture, den äldste, 13 år gammal. Hanna Persson (Lars Pers) hjälpte till när Svantes fru födde Nils. När frun dog strax efter, tog Hanna hand om lille Nils. (Nils är bror till Signes väninna Svea.)

Efter att Lars Pers Hanna flyttade till Tormestorp ett eller två år senare, slutade Svantes syster Anna sin anställning och kom till Hovdala för att ta hand om sin bror och hans fem barn. Och hon förblev på Hovdala tills hon 1976 flyttade till Älmhult (hon hade en brorsdotter, Svea, som bodde där). Hon blev kvar i Älmhult till sin död.

Det var alltså Svantes syster, Anna, som offrade sitt eget självständiga liv, för att ta hand om sin bror och i alla år hjälpa till med att uppfostra barnen.

Efter denna familj kallades torpet "Svantes" och kallas så än i dag.

Anna och familjen Carlsson (Herta, Bertil och Ingegerd) hade många trevliga kaffestunder tillsammans även sedan Herta och Bertil flyttade ner till arrendebostaden på Hovdala. Anna och Ingegerd hade också många trevliga kaffestunder tillsammans, när Ingegerd, som vuxen på 1960-talet, bodde med sina pojkar i ett torp på Hovdala.

Ingegerd har ännu kvar Maria i skogens köksbord, som målarbord (konstnärsbord) och hennes järngryta, som numera står vid ingången till vårt hus, försedd med vackra blommor.